

SAMANDURA OF SAMADERA?

EENE QUAESTIE OP HET GEBIED DER BOTANISCHE
NOMENCLATUUR.

DOOR

J. G. BOERLAGE.

Zoowel in Endlicher's *Genera Plantarum* als in Bentham en Hooker's werk van denzelfden naam vindt men een Indisch geslacht van de familie der *Simarubaceae* onder den naam van *Samadera* Gaertn. In het onlangs verschenen werk van Durand ¹⁾, dat grootendeels als een Index op Bentham en Hooker beschouwd moet worden, wordt voor dit geslacht de naam *Samandura* L. opgegeven. Zulke afwijkingen van de nomenclatuur van Bentham en Hooker vindt men in den Index niet zelden. Durand heeft n.l. begrepen dat hij aan zijn werk eene groo-tere waarde zou geven, wanneer hij de geslachtsnamen van Bentham en Hooker niet geheel en al zonder kritiek overnam, maar ze toetste aan de beginselen der nomenclatuur en vooral aan het hoofdbeginsel der prioriteit. Sommige afwijkingen zijn veroorzaakt, doordat Durand bij de rangschikking zijner geslachten nieuwere monographiën gevolgd heeft, die van later datum zijn dan Bentham en Hooker's

¹⁾ Durand Index Generum Phanerogamorum. Brux. 1888.

Genera, dat reeds voor zes en twintig jaar begon te verschijnen, maar er zijn er verscheidene, die niet steunen op eene verandering in de systematische rangschikking van geslachten of soorten, maar eenvoudig op een verkeerd gebruik van een naam. Zoo geeft hij bijv. een tiental nieuwe geslachtsnamen aan in gevallen, waarin één naam voor twee geslachten dienst deed en zeer dikwijls stelt hij een ouderen naam, die vergeten was, in de plaats van een jongeren, die algemeen bekend was. Meestal is hij daartoe volgens de regels der botanische nomenclatuur volkomen gerechtigd. Zoo vervangt hij ook den naam *Samadera Gaertn.* door *Samandura L.* en schijnbaar is ook dit zeer juist. Het tweede deel van Gaertner's werk de *Fructibus et seminibus Plantarum* toch, waarin wij de beschrijving vinden, verscheen eerst in 1791, terwijl de naam *Samandura* reeds wordt aangetroffen in *Linnaeus* reeds in 1747 uitgegeven *Flora Zeylanica*. Wanneer wij echter de volgende werken van *Linnaeus* naslaan, vinden wij het geslacht *Samandura* nergens terug. Zou het dus door *Linnaeus* zelven vergeten zijn? Dat is bij zijn bekende nauwkeurigheid moeilijk te onderstellen. Zeker is dat het geval niet, maar de plaats in de *Flora Zeylanica*, waar het woord *Samandura* voorkomt, geeft ons de verklaring, waarom het in zijn volgende werken niet genoemd werd. De *Flora* van Ceylon werd grootendeels geschreven naar een Herbarium van dat eiland, door den Leidschen professor *Paul Hermann* gemaakt. De planten waren alle van bijschriften voorzien, deels inlandsche, deels Latijnsche namen bevattende. Die exemplaren, welke *Linnaeus* goed determineeren en beschrijven en vooral in zijn stelsel opnemen kon, ontvingen de beschrijvende soortsnamen, die toen in zijn systeem pasten. Aan de overige, welke hij *dubiae*, twijfelachtigen, noemde — en daaronder behoort ook *Samandura* — liet hij de namen, die hij bij *Hermann* gevonden had. Een blik op deze maakt het duidelijk dat *Linnaeus*, die in zijn wetten der nomenclatuur alle barbaarsche namen verwierp als onwetenschappelijk, geen oogenblik

heeft gemeend aan deze onvolledige exemplaren een wetenschappelijke naam te geven. Om dit te bewijzen laat ik ze hier volgen: 430. *Highulhaenda folio myrti*, 431. *Kaluhaburunghos*, 432. *Nelughas*, 433. *Samandura*, 434. *Gaedawaka*, 435. *Mindela*, 436. *Hibiscoides*, 437. *Euonymoides*, 438. *Oxycoccocoides*, 439. *Waelmedya*, 440. *Murex*, 441. *Kobbae*, 442. *Panaghas*, 443. *Jughas*. Zulke namen gaf Linnaeus nooit aan zijn geslachten. De planten waren dus volgens hem niet wetenschappelijk gedoopt en daarom vinden wij die namen in zijn latere werken niet terug. Of door latere onderzoekingen ook de overige planten herkend zijn, is mij onbekend, maar het zal zeker niemand invallen om thans den naam van het een of ander algemeen bekend geslacht te gaan vervangen door namen als *Kaluhaburunghos*, *Highulhaenda* of *Oxycoccocoides*, omdat Linnaeus ze in zijn *Flora Zeylanica* als dubiae heeft opgenoemd.

Dat voor Linnaeus bovendien de *Samandura* met recht eene dubia was, blijkt hieruit dat hij als synoniem van deze eene plant aangeeft, die bij Rheede in zijn *Hortus Malabaricus* Vol. VI t. 21 onder den naam »*Nagam*» werd afgebeeld en tot eene geheel andere plantengroep behoort. Het is n.l. eene *Sterculiaceae* *Heritiera littoralis* Ait.

Er is echter nog een andere vraag. Zou het, zelfs wanneer *Samandura* wel genoemd was in de *Flora Zeylanica* onder de systematisch gerangschikte geslachten, doch niet vermeld werd in Linnaeus' *Species Plantarum*, niet beter zijn den door Linnaeus misschien met opzet verwaarloosden naam niet weer op te rakelen?

Mijns inziens kan men, als men, voor de soortsnamen de *Species plantarum* als uitgangspunt beschouwende, alleen aan de daar voorkomende namen een soort van prioriteit toekent om de, sinds eeuwen opgehoopte, synoniemenreeks te vermijden, toch moeilijk de met die soortsnamen samenhangende

geslachtsnamen aan eene andere bron ontleenen. Door sommigen wordt *Tournefort*, in wiens *Institutiones* zeer vele geslachten op systematische wijze beschreven zijn, als de auteur van deze beschouwd. *Linnaeus* heeft vele daarvan overgenomen, doch, waar hij dit niet gedaan heeft, zou het zeker verkeerd zijn die geslachtsnamen om prioriteitsredenen thans te herstellen, omdat daarbij nooit een soortnaam volgens de regels der binominale nomenclatuur gevoegd is. Hetzelfde geldt voor alle geslachten van *Linnaeus*, die niet in de eerste editie der *Species Plantarum* voorkomen. Het is dus eene verkeerde opvatting om bij de bepaling van de prioriteit der geslachtsnamen gebruik te maken van *Linnaeus' Genera Edities I—IV (1737—1752)*, daar *Linnaeus* zelf, zoowel door de veranderingen, die hij in zijn *Species Plantarum* heeft aangebracht, als door zijn streven naar volledigheid, getoond heeft, dat hij de verantwoordelijkheid van zich schoof van vroeger gebruikte namen. *Samandura*, nooit door *Linnaeus* met een soortnaam gebruikt, is geen geslachtsnaam, waarvan *Linnaeus* het peetschap op zich nam. Door de eerste edities der *Genera* te volgen, zou men meer van die fouten kunnen maken. Als geslachtsnaam heeft bijvoorbeeld *Xylon*, dat wij in de *Hortus Cliffortianus*, de *Flora Zeylanica* en de eerste edities der *Genera* vinden, prioriteit boven het later gebruikte *Bombax*; evenzoo *Maurocencia* uit de *Hortus Cliffortianus* boven *Cassine*. Volgens de tegenwoordige opvatting der botanische nomenclatuur zouden die namen nooit veranderd zijn. Toch is het beter om de laatste namen te gebruiken, daar zij, met soortsnamen voorzien, in de *Species Plantarum* voorkomen. *Durand* heeft dit zelf ingezien en zich aan de namen *Bombax* en *Cassine* gehouden. Ook voor *Samadera* had hij beter gedaan den door *Linnaeus* veroordeelden naam te laten rusten. Het schijnt mij dus verkieselijk hem in dit geval in zijn overigens zeer verdienstelijk werk niet te volgen.

Leiden, 27 Nov. 1888.